

EHL-İ SÜNNET İNANÇ SİSTEMİ*

Belief System of Ahl as- Sunnah

İsa YÜCEER^a

^a Prof.Dr. Bitlis Eren
Üniversitesi, Bitlis / Türkiye
iyuceer@beu.edu.tr

ÖZ

Ehl-i Sünnet inanç sistemi başlı başına bir nizam olarak bütünlük arz eder. Bu da inanmayla alakalı tüm meseleleri kapsamına alan bir nizamdır. Özünü ayet ve hadislerin sunduğu mesajın doğru anlaşılması oluşturur. Hiçbir zaman batıl düşüncelere yer verilmez, asılsız ve batını yorumlar yapılamaz. Yapılanlar dinin aslına uygun ve sahih teviller olup zorlama anlam verilmez. Altı iman esasını dini metinlerde olduğu gibi kabul edilir. İnsanın iki cihan saadeti hedeflenmiştir. Tüm insani faaliyetler Allah rızasını kazanmak için ortaya konur. Gayb âleminin tüm meseleleri dinin haber verdiği haliyle kabul edilir. Ahiret nizamı dünya ile kıyaslanmaz. Allah'ın hâkimiyeti esas olup tek söz ve hüküm sahibi O'dur. Mümin Allah korkusu ile ve O'nun rahmetini ümit ederek yaşar. İmamet konusunda ana esas liyakat, ehliyet, adalet ve hükmü icraya kadir olmaktır. Kur'an'dan sonra hadisler ikinci ana kaynaktır. İcma ve kıyas da temel değerlerdendir. Mucize ve keramet birer gerçektir. İmanı zayıflıktan kurtarıp kemal derecesine ulaştırma çabası verilir. Kulluklar makbul oluş şartlarına uygun olarak yapılır. İslam'ı sunma ve deliller ışığında savunma temel görevlerdir. İslam tüm beşere hikmetle iletilmelidir. Her mümin İslam uğrunda fedakârlıkta bulunmayı bir vazife olarak kabul eder ve her münasebetle onun sunumunu yapar. İnsan mutluluğu bu yüce dine gönül vererek, onu benimseyerek ve özümseyerek elde edebilir. Bu doğrultuda çalışmamızda ehl-i sünnet inanç sistemi genel hatlarıyla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sünnet, Cemaat, İman, Delil, Tasdik, Tebliğ.

ABSTRACT

The belief system of Ahl as-Sunnah presents integrity as a system on its own. This is an order that covers all issues related to belief. Its essence is the correct understanding of the message presented by the verses and hadiths. Superstitious thoughts are never allowed, and unfounded and esoteric comments cannot be made. What is done is true and sound interpretations of the religion, and compulsion is not given any meaning. The six principles of faith are accepted as they are in religious texts. All human activities are put forward to gain the pleasure of Allah and the happiness of both worlds. All the issues of the unseen world are accepted as revealed by religion. The sovereignty of Allah is fundamental, and He is the only one who has the word and authority. A believer lives in fear of Allah and hoping for His mercy. The main basis of imamate is merit, competence, justice and the ability to execute judgment. After the Qur'an, hadiths are the second main source. Miracles and miracles are real. An effort is made to save faith from weakness and bring it to the level of perfection. Servants are made in accordance with the conditions of acceptance. Every believer accepts making sacrifices for the sake of Islam as a duty and presents it on every occasion. Human happiness can be achieved by devoting, adopting and assimilating this supreme religion. In this direction, the belief system of the Ahl as-Sunnah will be discussed in general terms in our study.

Keywords: Sunnah, Congregation, Faith, Evidence, Attestation, Announcement.

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. / In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed.

GİRİŞ

İnsan İslam'ı seçer ve bu dinin mensubu olur. Bunu temsil eder. Bunun şerefli bir temsilcisi olur. Bunun yanında İslam'ın kendi içinde oluşan bir ameli mezhebe göre amelleri uygular. Aynı zamanda itikadi bir mezhebi kabul eder. Bu bağlamda tercihini doğru yapmak durumundadır. Müslümanların çoğunluğu Ehl-i Sünneti seçmiş ve bunu devam ettirmişlerdir. Bu ekole mensup olan âlimler, bu dini ve kaynaklarını doğru anlama mücadelesi vermişlerdir. İlahi mesajı kavrama ve Hz. Peygamberin beyanlarını doğru kavrama yoluna gitmişlerdir.

İslam'ı insanlara iletme yanında bu dinin gerçeklerini savunma ana ilkedir. Başta Kur'an sonra hadisler ana kaynaktır. Bunun yanında icma ve kıyas kabul edilecektir. Akıl dini doğru anlama ve tevhide delil bulmada önemli bir kaynaktır. Akli hayra kullanma yolu izlenecektir. Ortaya atılan eleştirilerin her birinin cevabı vardır. Hasımlar hasımlık yaparken, müminler dini asli şekliyle insanlara iletirler. Yanlış anlayışları ve batıl düşünceleri önleme çabası verirler. Böylece yanlışların önüne geçilecektir.

Hak olanı hak bilip ona uymak ve batılı batıl bilip ondan uzak olma ve insanları ondan uzak tutma çabası verilecektir. Rabbini bilmek, O'nunla barışık olmak, peygamberini, dinini, kitabını, kıblesini bilmek, kendisi ve tüm varlıklarla barışık olmak temel meseledir. Doğruların alınması ve bunun sürdürülmesi hedeflenmiştir. Ehl-i Sünnet yalanlara ve temelsiz yorumlara karşı doğruları savunmayı hedefleyen büyük çoğunluktur. Nefsin terbiye edilmesi, dinde sadakat, inancı bütün kişi olmak, sahabe ve sonraki nesillerin yolunu sürdürmek esastır.

EHL-İ SÜNNET NİZAMI

Bu anlayış başlı başına bir bakış açısını yansıtır. İslam'ı ve onun metinlerini doğru anlamayı temsil eder. Dinin özünü ve Kur'an'ın ruhunu anlama çabasıdır. Gerçekleri ortaya koymada önemli bir adımdır. İyi niyet, samimiyet ve içtenlikle çaba verilmiştir. Bu çerçevede iki temel yaklaşım söz konusudur. Bunlardan birisi dinin sunumu ve doğruların aktarılması, diğeri de bu din gerçeğini savunmadır. Böylece hakikatin iletilmesi ve gelen eleştirilerin cevaplandırılması sağlanmıştır. Muhalifler hep vardır. Onların iddialarına cevap verme yoluna gidilmiştir.

İslam'ın erken döneminde din korunmuş ve kaynakları asli haliyle muhafaza edilmiştir. Din dış düşmana karşı cephede savunulduğu gibi içte de ayet ve hadislere asılsız anlam yükleyenler olmuştur. Bunlar batıl yorumlarla yorum yapmış ve kendi yaklaşımlarını dine onaylatma yoluna gitmişlerdir. Burada ana mesele asılsız ve mesnetsiz iddialara fırsat verilmemesiyle ilgilidir. Din tüm gerçekleriyle açık olarak ortadadır. Bu netlik karşısında insanların sunulanları kabul etmesi gerekirken, zaman içinde muhalif kesimler zuhur etmiştir. Hz. Ali gibi hangi ayet veya surenin nerede hangi münasebetle indiği, hadislerin nasıl varit olduğu ile ilgili en doğru bilgilere sahip olan bir şahsiyete karşı Hariciler ortaya çıkmış ve onun başarısız olması için elinden geleni yapmış, sonunda şehit etmiştir.

Meşru halifeyi öldürecek düzeyde bir muhalif yapı oluşturmuşlardır. Hasan Basri gibi doğru inancı savunan zirvedeki bir şahsiyete karşı, o henüz hayattayken muhalif kesim oluşmuş ve onun her bir görüşüne karşı çıkan bir yapı gelişmiştir. Önceleri şehirlerde âlimler camilerde ders halkalarında öğrenci ve halkı yetiştirmişler, risaleler yazarak doğruları insanlarla paylaşmışlardır. Zamanla Ehl-i Sünnet Eşarilik ve Maturidilik gibi kurumlar eliyle yapılanmasını tamamlamış ve varlığını sürdürmüştür. Ana mesele halkın itikadının korunmasıdır. Gerçek şu ki her asırda Ehl-i Sünnet Müslümanların çoğunluğunu oluşturmuştur. Bunun dışındaki kesim ise farklı yapılanmalar olarak mensupları eliyle ayakta kalmıştır.

Muhalif kesimler genelde küçük ve radikal guruplar olarak varlığını sürdürmüştür. Bunlarda ifrat ve tefrit denen aşırılıklar görülmektedir. Ehl-i Sünnet ise orta yolu koruma çabası vermiş ve bunu temsil etmiştir. Bu bakış açısıyla olmalı ki İmam Gazali itikadi konuları işlediği eserine el-İktisat fî'l-İtikat adını vermiştir. Bununla itikatta orta yolun korunmasını hedeflemiştir. Muhalif kesimler ise orta yolun dışında kalan kesimler olarak görülmüş ve eleştirilmiştir. İnanç esasları dinin ayet ve hadislerinde belirgin olarak ortaya konmuş ve kabul edilmiştir. Bunlar dinde inanmayla alakalı olan hususların tamamını kapsamına almaktadır. Tamamı kabul edilmesi gereken meselelerdir. İnanmış kimse bunları kabul edecektir.

İSLAM VE MÜSLÜMANLARDAN BEKLENTİLER

İnsanlık tarihi boyunca birikmiş sorunlar vardır. Kader meselesi, insanın iradesi ve hürriyeti gibi hususlar bunlar arasındadır. İslam'a gelenler Müslümanlardan sorularına cevap vermelerini beklemişlerdir. Böylede düşünce dünyalarındaki şek, şüphe ve tereddütlerinden kurtularak İslam'ın getirdikleriyle huzur bulacaklardır. Doğal olarak sorular sormuş ve cevap almışlardır. Geçmişte mensubu bulunduğu dininden memnun kalmayarak ve sorularına cevap bulamayarak ayrılanlar vardır. İslam'a kendi hür iradesini kullanarak gelen bu kimseler, doğru bilgiye ulaşmanın mutluluğunu yaşamışlardır. Beklenen, özlenen ve gözlenen değerlerle buluşmuşlardır.

Felsefenin âlemin kadim/ yaratılmamış olduğu görüşüne karşı Ehl-i Sünnet âlemin hadis, Allah tarafından yaratılmış olduğunu savunmuştur. Dünyanın neresinde ve hangi asırda ortaya atılmış bir batıl görüşün bulunduğu tespit edilirse, ona karşı cevap verilmiştir. Bunlardan biriside asırlar önce Yunan'da ortaya atılan şüphelere karşı verilen cevaplardır. Peygamberliği kabul etmeyenlere karşı reddiye yazılmış ve Hint Yarımadasındaki Brahmanlara cevap verilmiştir. Bunun yanında İslam toplumunda da görüş ayrılıkları yaşandığında bunlara karşı akli ve nakli deliller ışığında cevap verilmiştir.

Burada asli görev İslam dinine mensup olanların bu dinin korunması ve varlığını gerçek haliyle koruması için mücadeleye vermektir. Dinin ve onun doğrularının muhalifleri her zaman olmuştur ve olacaktır. İnançlı insanın işi ise tevhit inancının korunmasıdır. Bu yolda verilen çabalardan birisi de İmam Maturidi'nin Tevhit adlı eserinde yaptığı gibi tevhit inancının korunmasıdır. Bu bağlamda tarih boyunca reddiyeler yazılmıştır. Bu bir savunma ve dini sunma yöntemidir. Müslümanlar muhaliflerin görüşlerini aktarmış ve buna cevap vermişlerdir. Örneğin teslis (üçlü ilah sistemi), teşbih, tecsim gibi anlayışlara akli ve nakli cevaplar verilmiştir.

Ana hedef batılın önlenmesi ve doğru inancın sunulmasıdır. Böylece din geldiği haliyle korunacak ve kıyamete kadar gelecek insanlara iletilecektir. Hz. Peygamberin risaleti sunulacak, bu din duymayanlara duyurulacaktır. Gerçeği görmeyenlere dinin hakikatleri gösterilecektir. Hz. Peygamber ve onun dostlarının tebliğ etme, irşatta bulunma, nasihat etme yolu devam ettirilecektir. Her bir mümin bunu yerine getirecektir. İslam'da en temel meselelerden birisi ayet ve hadislerle haber verilen, Hz. Peygamberin son nebi ve resul olduğudur. Onun vefatıyla birlikte yeni bir nebi ve resul gelmeyecek, yeni bir vahiy immeyecektir. Kıyamete kadar eldeki Kur'an ve hadislerden istifade edilecektir.

Kimsenin ayet ve hadisin lafızlarını kendi arzu ve isteklerine göre yorumlama hakkı bulunmamaktadır. Dinin metinleri doğru anlaşılacak ve doğru tevil edilecektir. Dinin özüne uygun olmayan bir yorumun yapılması doğru bulunmamaktadır. Kimsenin bir görüş belirleyip sonra da onu ayet veya hadise doğrulatma şeklinde bir yaklaşım sergilemesi kabul edilemez. Ehli olan kişilerin kendini yetiştirmiş şahsiyetler olarak içtihat etme hakları vardır. Bu düzeyde olmayanında içtihat ortaya atması kabul edilemez. İslam Allah'ın himayesindedir. Bu yüce din iman, ibadet, ahlak, muamele, vb. tüm yönleriyle korumada kalacaktır. Bu da mensupları eliyle gerçekleştirilecektir.

Ayet Müslümanları tek ümmet olarak tanıtmıştır. Hal böyle olunca, onların bir tek ümmet, Hz. Peygamberin ümmeti olma haslet ve meziyetleri korunacaktır. Müslümanlar birbirlerini ümmet bilinciyle değerlendirecek ve din kardeşi gözüyle göreceklerdir. İnsanların tamamı ise tek anne ve atadan gelen beşer kardeşidirler. Bu ana çizgi korunurken, zaman içinde Müslümanların arasında farklı fihhi mezhepler, itikadi fırkalar ve tasavvufi tarikat kurumları oluşmuştur. Bunların şeri/dinin özüne bağlı olanlar doğru bulunurlar. Dinin özünü örtüşmeyen düşünceler tümüyle reddedilir. Bu yüce din insanların ihtiyacına cevap verecektir.

MANEVİ VE RUHİ BOŞLUĞUN GİDERİLMESİ

İnsan beden ve ruhtan ibarettir. İslam kişilerin her iki yönünü muhatap almış ve onu mükellef tutmuştur. Bedenin ihtiyaçları helal yoldan karşılandığı gibi ruhun ihtiyaçları olan iman, ibadet ve ahlak gibi hususlar yerine getirilerek karşılanacaktır. İman zayıflıktan kurtarılacak ve güçlü konuma getirilecektir. Böylece kişi kâmil iman sahibi mükemmel mümin olmayı başaracaktır. Bu da dinin getirdiklerini dikkate almakla gerçekleşecektir. Kişinin imanı delillerle güçlü hale getirilecektir. Herkes kendi kapasite ve gücüne göre delile ulaşacaktır. Böylece inançta bütünlük ve sağlamlık korunacaktır. Bu yapı sağlam olunca, kişi suç işlemekten sakınacak ve günaha ilgi duymayacaktır.

Varlığın boşluk kabul etmediği gibi insan da manevi boşluk içinde yaşayamaz. Bu boşluk ancak güçlü imanla doldurulacaktır. İnançta başta Allah'a iman esastır. Onun zatı tartışılmaz ve kabul edilir. İsimlerini derin tefekkür kişiye çok şey kazandırır. Kuran özellikle isimler üzerinde durmuş ve yoğunlaşmıştır. Sıfatların varlığı kabul edilecektir. Zati ve subuti sıfatlar dendiği gibi başka lafızlarla da sıfatlar dile getirilmiştir. Haberi sıfatları yorumlamayanlar yanında yorumlayanlar da vardır. Bunların doğru algılanması ve yorumlanması gerekmektedir. Yorumlamamak da bir yaklaşım ve bakış açısını yansıtır. Asılsız yorum yapılması kabul edilemez. Allah'ın fiilleri ayetlerde izah edilmiştir. Bunların tamamı O'nun şanına uygun olan vasıflardır. Ehl-i Sünnet sıfatların kadim olduğunda yoğunlaşmıştır. İlahi kelamın mahlûk olup olmadığı tartışmaları yapılmaması gereken bir çekişmeydi. Ehl-i Sünnet Kur'an'ın Allah'ın kelamı olup mahlûk olmadığını savunmuştur.

Peygamber inancı dinde Allah'a imanla birlikte anılan bir hakikattir. Hz. Peygamberden sonra ortaya çıkan yalancı peygamberlerin iddiaları tümüyle batıldır ve reddedilmiştir. İslam Allah'ın gönderdiği peygamberlerin tamamını kul, elçi, nebi ve resul olarak kabul etmeye çağırmıştır. Bu gerçek kabul edilecektir. Kıyamete kadar gelecek Müslümanlar Hz. Peygamberin risaletini tebliğ etmek ve İslam'ı yaymayı başarmak temel göreviyle yükümlüdürler. Melek cin ve şeytan kavramları dinin metinlerinde bildirildiği gibi kabul edilir. Melekler dost, şeytan baş düşmandır. Cinlerin Müslümanları insan taifesinden Müslümanların kardeşidirler.

Vahiy yoluyla ilahi mesaj insana iletilmiştir. Yüce yaratıcının gönderdiği kitapların tamamının asli şekli kabul edilecektir. İslam'la ondan öncekilerin yürürlükten kaldırıldığı bildirilmiştir. Dinin son şekli İslam'la sunulmuştur. Kur'an tartışma konusu olarak gündeme gelince, Ehl-i Sünnet savunma konumunu sürdürmüştür. İtikadi meselelerin önemli bir kısmı ahiret ahvaliyle ilgilidir. O âlem tümüyle gayb âlemidir. Meseleler bu çerçevede kabul edilecektir. O âlemin meseleleri dünya hayatıyla izah edilemez. Orada oranın kanun ve kuralları geçerlidir. Bu gerçek kabul edilecektir. Ehl-i sünnet Allah'ın cennette görülmesini ayet ve hadislerin ışığında kabul etmiştir. Muhaliflerinden bu inancı kabul etmeyenler, bu büyük hadiseyi dünya şartlarıyla kıyaslayarak kabul etmemiş ve isabetsiz bir yolu takip etmişlerdir.

İslam'da aklın önemli bir yerinin olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Gerçek şu ki ahiretle ilgili meseleleri akılla izaha kalkışmak her konuda geçerli olmaz. O âlem Allah'ın hâkimiyetindedir. Orada O'nun kanunları geçerli olur. O kendi gücüyle gerçekleştirmek istediğini gerçekleştirir. O âlemle ilgili bilgi kaynağımız ayet ve hadislerde sunulanlardır. Ehl-i Sünnet ayetleri kesin delil olarak almış bu delili hadislerle de teyit ederek kabul etmiştir. Ahiret ahvalinin pek çok meselesi bu bakış açısıyla

kabul edilmiştir. Bu mezhebin dışındakilerin örneğin Mutezilenin sisteminde akli esas almak, ayetleri kendi görüşlerini teyit edecek şekilde yorumlamak, hadisleri de mütevatır düzeyinde olmadıkları için kabul etmemek yaklaşımı vardır. Bu nedenle Kabir azabı, şefaahat vb. pek çok meseleyi Ehl-i Sünnet kabul ederken, onlar kabul etmemişlerdir.

Konuyla ilgili olarak ayetleri inkâr etmemiş fakat kendi mezhebinin görüşüne delil olacak şekilde zorlama bir yorumla yorumlama yapmışlardır. Bu nedenle Ehl-i Sünnetle onlar arasında ileri düzeyde ihtilaflar vardır ve bunlar her bir konuda kendini göstermektedir. Örneğin şefaahat konusunda (Bakara 2/255) ayeti bunun Allah'ın izin vermesiyle gerçekleşeceğini bildirmiştir. O'nun yetki verdiği şahsiyet bu çerçevede bunu gerçekleştirecektir. Bunu kabul etmenin hiçbir sakınca ve mahzuru bulunmamaktadır. Ehl-i Sünnet kaynakları konuyu “şefaahat hakkı” ifadesiyle özetlemiştir. Buna ehil olan bunu gerçekleştirecektir. Ayet ve hadisler bunu haber vermiştir. Bunu kabul etmeyenlerin yorumlarında zorlama bulunmaktadır.

Ehl-i Sünnet “Cennette Allah'ın görülmesi hakkı” görüşündedir. Ayet ve hadisler bunu haber vermiştir. Bunu kabul etmeyen Mutezile ve daha başkaları konuyu dünyadaki görme hadisesiyle karşılaştırmışlardır. Böylece dünyadaki görmenin şartları olan görenin bir yerde görünenin bir yerde ve yakın görme mesafesinde olması, arada ışık olması, görünenin cisim olarak görenin karşısında bulunması gerektiği gibi şartları ileri sürmüşlerdir. Dünyadaki görme hadisesi için bunlar gereklidir. Haliyle Allah hakkında O'na bir mekân isnat etmek doğru olmaz. Ehl-i Sünnet görme hadisesinin oranın şartlarında orada gerçekleşeceği görüşündedir. Konu gayb âlemiyle ilgilidir. Mahiyeti, keyfiyeti, içeriği, künhü ve kapsamı tartışılmaksızın delillerin sunduğu düzeyde kabul edilir. Nasıl olacağı ve niceliği tartışılmaz.

Bir mesele gayb âleminin konusuysa, o bu çerçevede kabul edilir. Ahiret ahvali olarak bilinen konuların tamamı dinin metinlerinin bildirdiği kadar bilinir. Gayb âleminin temel özelliği ona bildirildiği düzeyde iman etmek, onu kabul ve tasdiktir. Onu tartışarak ve akılla izah etmeye kalkışarak, dünyadaki kurallarla kıyaslayarak izah etmek doğru değildir. Zira bunlar inanç meseleleridir. Ahiretle alakalı konuların tamamı “ahiret gününe, dirilişe iman etmek” esas bağlamında kabul edilir. Bunlar tartışma konusu değildir. Benzer ihtilaf kabir azabıyla da ilgilidir. Ehl-i Sünnet kabirdeki hayatla ilgili olarak kişinin orada nimete erme veya azap görme şeklinde bir hayatının olacağını kabul ederken muhalifleri bunu reddetmiştir. Ayet ve çok sayıdaki hadis kabir hayatıyla ilgili kapsamlı bilgi vermiştir. Bunlar kabul edilir.

İslam inanç sistemi içinde kader inancı Ehl-i Sünnetin kabul ettiği bir esastır. Bu esas ayetlerde çeşitli lafızlarla diğerlerinden ayrı ve müstakil olarak sunulmuştur. Allah'ın hükmettiği, yazdığı, takdir ettiği, belirlediği, sınırladığı, ölçülü biçili olarak yarattığıyla ilgili kapsamlı bilgi verilmiştir. Tam bir takdirle takdir etmeye yer vermiştir. Hadislerde genelde altı iman esasları bir arada verilmiş ve kadere iman da bu bağlamda sunulmuştur. Ehl-i Sünnet bu deliller ışığında bunu kabul etmiştir. İslam tarihi boyunca Mutezile kuruluşundan itibaren buna muhalefet etmiştir. Genel kural ve sistemleri olan kendi görüşlerini destekleyecek şekilde yorumlama yöntemlerini sürdürmüşlerdir. Burada tümüyle farklı bir sistem, yaklaşım ve bakış vardır.

Gerçek şu ki Müslümanların büyük bir çoğunluğu her asırda Ehl-i Sünnetin yaklaşım ve izah tarzını kabul etmiştir. Diğer ekollere mensup olanlar azınlıkta kalmışlardır. Bunun özünde de Hz. Peygamberin vefatı esnasında bıraktığı yol üzere olan dostlarının yolunda olmak vardır. Çoğunluk sonradan ortaya çıkan ve bazı kişilerin görüşü düzeyinde kalan anlayışlara iltifat etmemiştir. Müslümanların çoğunluğu Ehl-i Sünnet üzere itikadi yapısını korumuştur.

SONUÇ

Müslümanların arasında ihtilaflar yaşanmıştır. Genelde de insanlık tarihi boyunca devam edip gelen ve tartışma konusu olan hususlar İslam'ın gelişimiyle birlikte onların ortamında da tartışılmıştır. Ana mesele dinin inanmayla alakalı olarak getirdiği hususları kabul etmektir. İnsanların arasında tartışılan hususlarda Müslümanlar şüpheleri gidermek ve tereddütlere son vermek durumundadırlar. Kişilerin şek ve şüphe içinde yaşaması doğru olmaz. Bu bağlamda bilgisizlikten kaynaklanan sorunlar giderilir ve insanların doğru bilgiyle donanımlı hale gelmesi gerçekleştirilir. Cehaletten kurtuluş doğru bilgiye ulaşmakla sağlanır.

İslam gelişimiyle birlikte meseleleri kendi kaynaklarında ortaya koymuştur. Bunun yanında ilim ehli şahsiyetler içtihatlarıyla meselelere açıklık getirmişlerdir. Bunun yanında teferruatta ayrılıklar yaşanmış ve farklı görüşler ortaya atılmıştır. Müçtehidin içtihat etme hakkı vardır. Bu nedenle içtihatla açıklığa kavuşturulacak hususlar bu bağlamda çözüme kavuşturulur. İnanç kesinlik ister. Onda kişi şüpheleriyle yaşayamaz. Bu nedenle dinin tebliğ, irşat, nasihat, iyiliği emir ve kötülükten alıkoyma yöntemiyle din sunulur. İnsanların onunla buluşması sağlanır.

Müslümanların arasında farklı mezheplere mensup kimseler vardır. Burada ana çizgi ve asıl mesele ümmet olmak ve bu bilinçle Müslümanları kardeş bilmektir. Dinin koyduğu esaslar bir kenara bırakılıp kimse kendi arzusuna göre esas belirleyemez ve kural koyamaz. İslam'a gelen kimse ona teslim olmak ve onunla kalma yükümlülüğü taşımaktadır. Eldeki Kur'an ve hadis yol göstermiş ve yöntem sunmuştur. Uzun tarih boyunca elde edilmiş tecrübe, bilgi birikimi ve donanım vardır. Bundan istifade edilecektir. Bu bir medeniyettir. Bunun mensupları bununla mutlu olacaklardır.

Ehl-i Sünneti bitirme, tüketme, en azından zayıflatma planları olanlar her zaman olmuştur. İnsan fitratında doğruya ilgi ve temayül vardır. Ehl-i Sünnetin anlayış, yaklaşım ve bakış açısı doğru bir anlayış ve izah tarzıdır. Onların aralarındaki farklılık ise içtihat farkıdır. Bu da doğal görülecektir. Güçlü muhalife rağmen geçmişte ayakta kaldığı gibi günümüzde ve gelecekte, mensuplarının gayretleriyle Ehl-i Sünnet varlığını sürdürecektir. Doğruların ayakta kalma hakkı hep vardır ve olacaktır.

KAYNAKÇA

Aydın, Ali Aslan, *İslâm İnançları ve Felsefesi, (İlmi Kelâm)*, D.İ.B.Y. Ank.

-----, *Usulu'd-Din*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiye, Beyrut, 1981.

Cürcanî, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed, *Şerhu'l-Mevakıf*, Amire Matbası, İstanbul, 1257.

Ebû Mansur, Muhammed es-Semerkandî, *Kitabu't-Tevhid*, tahkik Fethullah Huleyf Daru'l-Camiatu'l-Mısriyye, İskenderiye/ Mısır.

Ebû Mansur, Muhammed es-Semerkandî, *Şerhu Fıkhu'l-Ekber*, eş-Şuunu'd-Diniyye Katar.

el Bağdâdî Abdulkahir, *el-Milel ve'n-Nihal*, Daru'l-Müşrik, Beyrut, 1986.

el-Gazzalî, Ebû Hamid Muhammed, *el-İktisad fi'l-İtikad*, el-Hicazî yay. Kahire.

el-Meydanî, Abdulganî Guneymî, *Şerhu'l-Akidetu't-Tahâvîye, el-Müsemma "Beyanu's-Sünneh ve'l-Cemaah"* tahkik Muhammed Mutî el-Hafız ve Muhammed Riyad, el-Melih, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1982.

ez-Zebidî, Murtaza Muhammed, *İthafu's-Sadeti'l-Muttekin bi Şerhi İhyai Ulumi'd-Din*, Beyrut.

Gölcük, Şerafeddin & Toprak Süleyman, *Kelâm*, Konya.

Hafacı Mahmud Ahmed, *fi'l-Akideti'l-İslâmiyye, Beyne's-Selefiyye ve'l-Mu'tezile tahlil ve Nakd*, 1. Bsk, Matbaatu'l-Emane, Kahire, 1979.

Öz, Mustafa, *İmamı Azam'ın Beş Eseri*, İFAV, İst.1992

Ramazan Efendi, *Haşiyeli Akaid*, Salah Bilici yay. İst.

Topaloğlu, Bekir, *Kelâm İlmi Giriş*, Damla yay. İst,

Yüceer, İsa, *Mevkıfu el-İmam Ahmed b.Hanbel mine'z-Zenadika ve'l-Cehmiye*, Yüzüncü Yıl, Van, 1995.